

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

Факультет фізичної культури

Кафедра фізичної реабілітації та медико-біологічних основ

фізичного виховання

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри фізичної реабілітації та медико-біологічних основ фізичного виховання

Е.О. Жигульова

« 27 » 08 2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Анатомія людини

підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

за освітньо-професійною програмою **Фізична реабілітація**

спеціальності **227 Фізична терапія, ерготерапія**

галузі знань **22 Охорона здоров'я**

мова навчання українська

2021 - 2022 навчальний рік

Розробники програми: В.П.Молєв, кандидат медичних наук, доцент кафедри фізичної реабілітації та медико-біологічних основ фізичного виховання

Ухвалено на засіданні кафедри фізичної реабілітації та медико-біологічних основ фізичного виховання

Протокол № 8 від 27 серпня 2021 року

ПОГОДЖЕНО

Керівник групи забезпечення освітньої програми Е.О. Жигульова

Зміст робочої програми навчальної дисципліни

1. Метою вивчення навчальної дисципліни “Анатомія людини” є озброєння студентів – майбутніх фізичних терапевтів, ерготерапевтів знаннями будови людського організму з урахуванням його історичного розвитку, взаємодії з зовнішнім середовищем, вікових та індивідуальних особливостей розвитку і тих структурних перебудов, що відбуваються в організмі в процесі активної рухової діяльності.

2. Обсяг дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма навчання	заочна форма Навчання
Рік навчання	1-й	
Семестр вивчення	1-й	
Кількість кредитів ЄКТС	4	
Загальний обсяг годин	120	
Кількість годин навчальних занять	48	
Лекційні заняття	20	
Практичні заняття		
Семінарські заняття		
Лабораторні заняття	28	
Самостійна та індивідуальна робота	72	
Форма підсумкового контролю	іспит	

3. Статус дисципліни **нормативна**

4. Передумови для вивчення дисципліни

дисципліни, які мають бути вивчені раніше: біологічні аспекти фізичної терапії, ерготерапії; біохімія, здоров'язберігаючі технології, фізіологія людини.

5. Програмні компетентності навчання

Загальні компетентності:

- Здатність займати активну громадянську позицію, діяти на засадах соціальної відповідності.
- Здатність до здійснення наукових досліджень з проблематики професійного спрямування.
- Здатність навчати здоровому способу життя та проводити практичну діяльність відповідно до потреб здоров'я, культурних цінностей та традицій населення України.
- Здатність провадити безпечну практичну діяльність для пацієнта та практикуючого фахівця.
- Здатність формувати поведінку особи, спрямовану на збереження і зміцнення здоров'я.
- Здатність використовувати знання анатомо-фізіологічних закономірностей функціонування окремих органів і систем організму під час фізичних навантажень в практичній діяльності фізичного терапевта для зміцнення здоров'я пацієнта і оптимізації їхньої розумової і фізичної діяльності.

Фахові компетентності:

- Здатність використовувати під час навчання та виконання професійних завдань комплексні знання про закономірності розвитку живої природи.
- Здатність вибирати методи догляду за хворими та інвалідами, враховуючи патологію, анатомічні порушення, активність та участь особи, контекстові та особистісні фактори.
- Здатність аналізувати будову, нормальний та індивідуальний розвиток людського організму.

- Здатність визначати роль оздоровчої фізичної культури для формування здорового способу життя та збереження й зміцнення здоров'я людини.
- Здатність проектувати, організовувати і проводити реабілітаційні заходи.
- Здатність використовувати під час навчання та виконання професійних завдань базові знання про будову організму людини та механізми гомеостазу.
- Здатність створювати індивідуальні програми з фізичної реабілітації, застосовувати індивідуальні програми реабілітації на практиці та набуття професійної компетентності.
- Здатність розробляти моделі ефективного розв'язання людиною складних рухових завдань у фізичній терапії, розробка технічних засобів та розширення й удосконалення рухових можливостей у фізичній терапії.
- Здатність визначати корекційні та компенсаторні можливості людини відповідно до наявного порушення психофізичного розвитку її індивідуальних особливостей.
- Здатність дотримуватись етичних вимог, що стосуються фахівців охорони здоров'я, фізичної культури, освіти, соціального захисту та провадити практичну діяльність відповідно до потреб здоров'я, культурних цінностей та традицій населення України.

6. Очікувані результати навчання з дисципліни

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- Основні відмінності в будові людського і тваринного організмів.
- Клітинну будову організму людини як основну форму організації живої матерії.
- Етапи розвитку людського організму в ембріональному та постембріональному періодах.

- Взаємозалежність між видом з'єднання кісток, функціями опірно-рухового апарату і напрямком та характером рухів в суглобах.
- Особливості будови скелету у людини в зв'язку з вертикальним положенням тіла. Вплив фізичних вправ на форму, будову і рухомість скелету людини.
- Основні групи м'язів, що забезпечують різноманітні рухи в суглобах та в дихальних актах.
- Топографію, індивідуальні, вікові і статеві особливості усіх систем внутрішніх органів людини.
- Особливості будови стінок кровоносних судин і їх вікові зміни.
- Адаптаційні особливості будови різних систем внутрішніх органів.
- Роль нервової системи в забезпеченні цілісності організму людини.
- Значення органів чуттів в процесах виконання фізичних вправ.
- Морфологічні прояви компенсаторно-приспосувальних процесів; структурні зміни систем та органів організму пацієнтів.

вміти:

- Ефективно застосовувати теоретичні професійні знання у практичній діяльності.
- Прищепити пацієнтам навички самостійних занять з лікувальної фізичної культури з метою покращення фізичної працездатності та здоров'я.
- Володіти методами тестування функціональної підготовленості пацієнтів до виконання вправ з лікувальної фізичної культури.
- Визначати рівень соматичного здоров'я.
- Демонструвати усі види рухів тулуба, кінцівок, голови.
- Визначати проекції скелетних структур на поверхню тіла.
- Визначати контури поверхневих м'язів тіла.
- Демонструвати різноманітні дії м'язів у суглобах.
- Визначати основні орієнтири для проекції грудних та черевних органів на поверхню тіла.

- Демонструвати місця притискання судин і визначення пульсу в різних ділянках тіла в разі кровотеч.
- Визначати проекцію поверхневих і глибоких лімфовузлів на поверхню тіла.
- Дати анатомічну характеристику рухової дії при різних патологіях.
- Володіти методом антропометричного вимірювання розмірів тіла.
- Складати комплекси вправ для відновлення втрачених функцій.

7. Засоби діагностики результатів навчання: завдання поточного контролю; стандартизовані тести; завдання на лабораторному обладнанні, реальних об'єктах; презентації результатів виконаних завдань; самостійна робота студентів; ліквідація академічної заборгованості (перездача незадовільних оцінок семестрового контролю здійснюється за графіком, встановленим деканатом); семестровий контроль у формі екзамену.

8. Програма навчальної дисципліни

Денна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	разом	у тому числі		
		лекційні заняття	лабораторні заняття	самостійна робота
Змістовий модуль 1. Рівні організації організму. Анатомія опорно-рухового апарату. Спланхнологія				
Тема 1. Поняття про зовнішню форму і будову тіла людини. Тканинна будова організму	7	1	2	4
Тема 2. Будова, розвиток і зчленування кісток.	7	1	2	4
Тема 3. Будова скелету тулуба, кінцівок, голови	7	1	2	4
Тема 4. Міологія. Будова м'язової тканини. М'язи шиї та голови.	7	1	2	4
Тема 5. Будова м'язів тулуба, кінцівок	8	2	2	4
Тема 6. Будова системи органів травлення	8	2	2	4
Тема 7. Будова системи органів дихання	8	1	2	5
Тема 8. Будова залоз внутрішньої секреції	8	1	2	5
Разом за змістовим модулем 1	60	10	16	34

Змістовий модуль 2. Анатомія серцево-судинної, нервової, сенсорних систем.				
Тема 9. Будова серцево-судинної системи	9	2	2	5
Тема 10. Анатомічна будова спинного мозку	9	2	2	5
Тема 11. Будова стовбура головного мозку	9	2	2	5
Тема 12. Анатомічна будова кінцевого мозку	9	2	2	5
Тема 13. Анатомія периферичної нервової системи. Особливості будови вегетативної нервової системи	9	1	2	6
Тема 14. Анатомічна структура зорового аналізатора	9	1	2	6
Тема 15. Анатомічна будова слухового, вестибулярного аналізаторів	6			6
Разом за змістовим модулем 2	60	10	12	38
Разом годин	120	20	28	72

9. Форми поточного та підсумкового контролю – екзамен.

10. Критерії оцінювання результатів навчання

Поточний контроль (60 балів)		Екзамен	Сума
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	40 балів	100 балів
30 балів	30 балів		

Поточний контроль (60 балів)

Максимальний бал оцінки поточної успішності студентів на навчальних заняттях рівний 12-ти.

Критерії оцінювання знань, умінь, навичок студентів на навчальних заняттях

Рівні навчальних досягнень	Оцінка в балах (за 12-бальною шкалою)	Критерії оцінювання
Початковий (понятійний)	1	Студент володіє навчальним матеріалом на рівні засвоєння окремих термінів, мовних фактів без зв'язку між ними: відповідає на запитання, які потребують відповіді „так” чи „ні”.
	2	Студент не достатньо усвідомлює мету навчально-пізнавальної діяльності, робить спробу знайти способи дій, розповісти суть заданого, проте відповідає лише за допомогою викладача на рівні „так” чи „ні”; може самостійно знайти в підручнику відповідь.
	3	Студент намагається аналізувати на основі елементарних знань і навичок; виявляє окремі закономірності; робить спроби виконання вправ і завдань репродуктивного характеру; за допомогою викладача виконує прості вправи за готовим алгоритмом.
Середній (репродуктивний)	4	Студент володіє початковими знаннями, здатний виконати вправи і завдання за зразком; орієнтується в термінах, поняттях, визначеннях; самостійне опрацювання навчального матеріалу викликає значні труднощі.
	5	Студент розуміє суть навчальної дисципліни, може дати визначення понять, категорій (однак з окремими помилками); вміє працювати з підручником, самостійно опрацювати частину навчального матеріалу; виконує прості вправи і завдання за алгоритмом, але окремі висновки є нелогічними та непослідовними.
	6	Студент розуміє основні положення навчального матеріалу, може поверхнево аналізувати мовні явища, робить певні висновки; відповідь може бути правильною, проте недостатньо осмисленою; самостійно відтворює більшу частину матеріалу; вміє застосовувати знання під час виконання вправ і завдань за алгоритмом, послуговуватися додатковими джерелами.
Достатній (алгоритмічно дієвий)	7	Студент правильно і логічно відтворює навчальний матеріал, оперує базовими поняттями, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між ними; вміє наводити приклади на підтвердження певних думок, застосовувати теоретичні знання у стандартних ситуаціях; самостійно користуватися додатковими джерелами; правильно використовувати термінологію; скласти таблиці, схеми.
	8	Знання студента досить повні, він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях; вміє аналізувати, робити висновки; відповідь повна, логічна, обґрунтована, однак з окремими неточностями; вміє самостійно працювати, може підготувати реферат і обґрунтувати його положення.
	9	Студент вільно володіє вивченим матеріалом, застосовує знання у дещо змінених ситуаціях, вміє аналізувати і систематизувати інформацію, робить аналітичні висновки, використовує загальновідомі докази у власній аргументації; чітко тлумачить лінгвістичні поняття, категорії; формулює правила; може самостійно опрацювати матеріал, виконує прості творчі завдання; має сформовані типові навички.

Високий (творчо-професійний)	10	Студент володіє глибокими і міцними знаннями та використовує їх у нестандартних ситуаціях; може визначати особливості мовних процесів; робить аргументовані висновки; практично оцінює сучасні здобутки лінгвістичної науки; самостійно визначає мету власної діяльності; виконує творчі завдання; може сприймати іншу позицію як альтернативну; знає суміжні дисципліни; використовує знання, аналізуючи різні явища, процеси.
	11	Студент володіє узагальненими знаннями з навчальної дисципліни, аргументовано використовує їх у нестандартних ситуаціях; вміє знаходити джерела інформації та аналізувати їх, ставити і розв'язувати проблеми, застосовувати вивчений матеріал для власних аргументованих суджень у практичній діяльності (диспути, круглі столи тощо); спроможний за допомогою викладача підготувати виступ на студентську наукову конференцію; самостійно вивчити матеріал; визначити програму своєї пізнавальної діяльності.
	12	Студент має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності в навчальній діяльності; використовує широкий арсенал засобів для обґрунтування та доведення своєї думки; розв'язує складні проблемні ситуації та завдання; схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; уміє ставити і розв'язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію; займається науково-дослідною роботою; логічно та творчо викладає матеріал в усній та письмовій формі; розвиває свої здібності й схильності; використовує різноманітні джерела інформації; моделює ситуації в нестандартних умовах.

Якщо студент не відпрацював пропущені навчальні заняття, не виправив оцінки 0, 1, 2, 3, отримані на навчальних заняттях, не виконав контрольні роботи, завдання самостійної роботи менше ніж на 60% від максимальної кількості балів, виділених на ці види робіт, він вважається таким, що має академічну заборгованість за результатами поточного контролю.

Пропущені заняття студент має обов'язково відпрацювати. За відпрацьовані лекційні заняття оцінки не ставляться, за практичні нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12 балів).

Студенту, який не виконав поточних домашніх завдань, не підготувався до навчальних занять, в журнал обліку роботи академічної групи ставиться 0 балів.

Студент, знання, уміння і навички якого на навчальних заняттях за 12-бальною шкалою оцінено від 1 до 3 балів, вважається таким, що недостатньо підготувався до цих занять і має академічну заборгованість за результатами поточного контролю. Поточну заборгованість, пов'язану з

непідготовленістю або недостатньою підготовленістю до початкових занять, студент повинен ліквідувати. За ліквідацію поточної заборгованості нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Самостійна робота

Контроль за самостійною роботою відбувається на лабораторних заняттях за 12-ти бальною системою оцінювання.

Таблиця відповідності шкал оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти

Рейтингова оцінка з кредитного модуля	Оцінка за шкалою ECTS	Рекомендовані системою ECTS статистичні значення (у %)	Екзаменаційна оцінка за національною шкалою	Національна залікова оцінка
90-100 і більше	A (відмінно)	10	відмінно	зараховано
82-89	B (дуже добре)	25	добре	
75-81	C (добре)	30		
67-74	D (задовільно)	25	задовільно	
60-66	E (достатньо)	10		
35-59	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)		незадовільно	не зараховано
34 і менше	F (незадовільно з обов'язковим проведенням додаткової роботи щодо вивчення навчального матеріалу кредитного модуля)			

11. Рекомендована література

Основна

1. Аносов І.П., Хоматов В.Х. Анатомія людини у схемах : Навч. наоч. посібник. Київ : Вища шк., 2002. 334 с.

2. Бодян О.П., Зданюк В.В., Заїкін А.В. Анатомія людини з основами спортивної морфології : навч.-метод. посіб. Кам'янець-Подільський : Медобори-2006, 2009. 256 с.
3. Бодян О.П., Сьомко А.М., Зарицький О.М. Анатомія людини: лабораторний практикум. Кам'янець-Подільський: Медобори-2006, 2010. 143 с.
4. Волковой В.А. Анатомія людини: підручник. Харків: БУРУН і К, 2010. 336 с.
5. Коляденко Г.І. Анатомія людини: підручник. - 4-те вид. К. : Либідь, 2009. 384 с.
6. Коцан І.Я., Гринчук В.О., Велемєць В.Х., Шварц Л.О., Пикалюк В.С., Шевчук Т.Я. Анатомія людини: підручник. Луцьк: Волин. нац. ун-т ім.Лесі Українки, 2010. 890 с.

Додаткова

1. Бодян О.П., Зданюк В.В. Анатомія людини: практикум. Кам'янець-Подільський: Видавець Мошак М.І., 2004. 116 с.
2. Коляденко Г.І. Анатомія людини: підручник. 3-те вид. К.: Либідь, 2007. 384 с.
3. Коляденко Г.І. Анатомія людини: підручник для студ.природ. спец. вищ.пед. навч.закл.: підручник. К.: Либідь, 2009. 384 с.
4. Коляденко Г.І. Анатомія людини: підручник. 2-ге видання. Київ: Либідь, 2004. 384 с.
5. Коляденко Г.І. Анатомія людини: підручник. Київ: Либідь, 2001. 384 с.
6. Коляденко Г.І. Анатомія людини. т.2. - Київ : Либідь, 2004. - 386 с.
7. Очкуренко О.М., Федотов О.В. Анатомія людини: навч. посібник. 2-е вид., перер. і доп. Київ : Вища шк., 1992. 334 с.
8. Свиридов О.І. Анатомія людини: Підручник. Київ: Вища шк., 2000. 399 с.
9. Хоменко Б.Г. Анатомія людини: практикум: навч. посібник. К.: Вища шк., 1991. 184 с.
10. Функціональна анатомія: підручник для студентів навчальних закладів з фізичного виховання і спорту III та IV рівнів акредитації / За ред. Я.І.Федонюка, Б.М.Мицкана. Тернопіль: Навчальна книга-Богдан, 2008. 552 с.
12. Рекомендовані джерела інформації

Корисні ресурси інтернету

http://www.nbu.gov.ua	Бібліотека ім. В.І.Вернадського
http://www.ukrcenter.com	Український центр
http://lib.meta.ua	Бібліотека
http://www.lib.ua-ru.net	Студентська електронна бібліотека

Наочність та технічні засоби навчання

1. Навчальна та методична література
2. Анатомічні альбоми-малюнки з усіх тем дисципліни
3. Таблиці, атласи
4. Скелет людини
5. Розпили кісток
6. Окремі кістки хребта та кінцівок
7. Гістологічні мікропрепарати, препарати тканин, судин, органів
8. Муляжі окремих органів та апаратів
9. Збірні моделі органів
10. Натуральні та консервовані препарати органів
11. Технічні засоби навчання:
 - а) мультимедійний проектор для показу комп'ютерних версій окремих тем дисципліни;
 - б) електронна версія лекційного матеріалу дисципліни;
 - в) мікроскопи;
 - г) малюнки (схеми) .